

Soirée Harira: Ruimte maken voor diverse praktijken in het culturele veld

Op 2 december organiseert Dēmos in de Handelsbeurs “Soirée Harira”, een multidisciplinaire avond waar diverse artiesten het podium krijgen. Dit kadert in de nieuwe programmalijn Circuit-D, waarbij Dēmos in de eerste plaats autonome cultuurproductie wil ondersteunen. Saskia Vannieuwenhove sprak met Mehdi Maréchal, stafmedewerker cultuur & interculturaliteit bij Dēmos.

Kan je in de eerste plaats eens kort uitleggen wat Dēmos precies doet binnen de cultuursector, en meer bepaald rond ‘interculturaliteit’, want ik denk niet dat iedereen de organisatie kent.

Vanuit Dēmos zetten we als Vlaams kenniscentrum al tientallen jaren in op wat algemeen “de participatie van Etnisch-culturele Minderheden” aan cultuur genoemd wordt. Maw, vanuit een streven naar een culturele democratie willen we dat zoveel mogelijk mensen, ongeacht hun herkomst of origine, kunnen deelhebben aan het culturele leven in Vlaanderen. Je kan dat zeer klassiek invullen als een soort van veredelde culturele integratie: zoveel mogelijk “anderen” laten deelnemen aan “ons” culturele leven. Maar dan ga je uit van een dominante cultuur waar mensen die (nog) niet tot die dominante cultuur behoren een plaats in moeten vinden. Die plaats wordt dan door de dominante cultuur gecreëerd. Dat is natuurlijk een zeer paternalistische, zelfs neokoloniale interpretatie van interculturaliteit, en niet de onze (lacht).

Hoe zien jullie dat dan? Of beter, welke interpretatie geven jullie aan interculturaliteit?

Interculturaliteit is niet zozeer een *opdracht* voor de cultuursector, het gaat ruimer dan dat. Het is een herdefiniëring van de cultuursector in het kader van de veranderende maatschappelijke realiteit. De uitdaging is meer hoe je als samenleving de nodige erkenning kan geven aan de zeer diverse vormen van culturele expressie, culturele referentiekaders en formats van culturele beleving die er in aanwezig zijn, zonder daarbij mensen teveel op te delen in categoriën. Maw, ruimte maken voor de autonome cultuurproductie van alle culturele gemeenschappen die een samenleving rijk is, vanuit een fundamenteel gelijkwaardigheidsbeginsel en vanuit de erkenning dat er in deze samenleving geen dominante cultuur meer is. Dat niet-categoriale is belangrijk, want ik denk dat een culturele gemeenschap niet langer noodzakelijk samenvalt met etnisch-culturele gemeenschappen. Dat zou de mate van hybriditeit en kruisbestuiving binnen het culturele veld onderschatten.

Wat is Circuit-D en hoe speelt deze programmalijn dan in op die veranderende samenleving?

Vanuit de Dēmos programmalijn “interculturaliteit” hebben we ons de afgelopen jaren vnl gericht op de cultuursector: onderzoeken, publicaties, seminars en rondetafelgesprekken met sectororganisaties. Dat was nuttige kennisverwerving maar anderzijds stelden we ook vast dat de concrete veranderingen slechts traag op gang kwamen. Misschien waren we teveel bezig met de noden van de sector ipv met de noden van de zgn. “doelgroep”? De sector is (vaak met de beste bedoelingen) nog steeds vooral begaan met het toeleiden van een “divers” publiek naar “zijn” cultureel aanbod. De grootste uitdaging voor hen lijkt te zijn om een “gekleurd” publiek te bereiken. Het aanbod waarmee dat publiek dan bereikt moet worden, wordt zelden in vraag gesteld. Uit alle

gesprekken en onderzoeken kom je echter snel tot de conclusie dat publieksbereik niet kan losgekoppeld worden van het aanbod. Dat is een universeel gegeven: mensen gaan kijken naar iets dat hen interesseert, waarin ze zich herkennen.

Jullie hebben het dus op een bepaald moment over een andere boeg gegooid?

We blijven uiteraard aandacht hebben voor onderzoek en uitwisseling tussen sectororganisaties, maar sinds een paar jaar hebben we toch meer aandacht voor de noden van de doelgroep zelf. Diverse artiesten hebben nood aan een eigen plek om te repeteren, nood aan professionele ondersteuning op maat (technisch, dramaturgisch, muzikaal, etc.), nood aan middelen om eigen producties te kunnen realiseren, in hun eigen culturele taal te kunnen spreken, eigen projecten te kunnen realiseren, etc. We besloten om niet langer te spreken van het interculturaliseren *van* de cultuursector maar van “ruimte maken” *binnen* de cultuursector. Dit werd de nieuwe programmalijn “Circuit-D”. Die “D” staat voor verschillende zaken: Débrouillards (plantrekkers), Deculturaliseren, Dekoloniseren en Directe representatie. Maw binnen die programmalijn ondersteunen we die vormen van culturele expressie en beleving die zich manifesteren in de samenleving zonder daar subsidies of erkenning voor te krijgen, expressievormen die niet kunnen of wensen gereduceerd te worden tot één element van hun culturele identiteit. We stappen af van het toeleidingsverhaal, het achterstandsdenken en het “kansen geven” en vertrekken vanuit het autonome ondernemerschap van de diverse artiesten.

Hoe gaat dat dan concreet in zijn werk? Wat doen jullie precies?

In de eerste plaats is het nodig om de zaken om te draaien: niet langer “hoe kan een divers publiek toegeleid worden naar het culturele aanbod” en “hoe kunnen de bestaande sectororganisaties representatiever worden voor de samenleving” maar “hoe kan ruimte gemaakt worden in het veld voor een nieuw cultureel aanbod” en “hoe kunnen we erkenning geven aan nieuwe spelers in dat veld”. In die zin willen we de cultuursector eerder veranderen dan hervormen. We ondersteunen de autonome cultuurproductie van verschillende artiesten, verenigingen en netwerken die actief zijn in het informele circuit¹. We vertrekken van de vaststelling dat de cultuurbeleving binnen verschillende culturele gemeenschappen een feit is en dat we deze dus eerder in hun eigenheid en diversiteit moeten erkennen en versterken, eerder dan ze te willen toeleiden of inkapselen in formats of projecten die zij niet zelf bepalen. We brengen informele circuits in kaart, gaan in dialoog, luisteren naar hun noden en gaan in die zin ondersteuning bieden op maat.

Hoe kijken die artiesten die momenteel in die informele netwerken actief zijn daar zelf naar?

Er worden in verhouding veel meer initiatieven uit het gesubsidieerde veld ondersteund om dingen te doen *voor* de verschillende gemeenschappen dan dat er ruimte wordt gemaakt voor hen om hun eigen ding te kunnen doen. Dat kweekt heel wat frustratie. De noden van diverse culturele gemeenschappen en artiesten zijn immers anders dan die van sectororganisaties: die laatsten willen vooral een gekleurd publiek om hun subsidies voor diversiteit te rechtvaardigen, de eersten willen vooral erkenning voor hun artistiek talent en de nodige logistieke en/of professionele ondersteuning. Toch zijn die noden niet per definitie tegengesteld: als je ruimte maakt voor diverse cultuurproductie

¹ Onder het informele circuit verstaan we de netwerken van culturele productie en presentatie die niet erkend worden door het kunstendecreet en dus geen subsidies ontvangen voor hun werking.

en beleving, bereik je ook een divers publiek. In zekere zin is het dus eerder complementair en kan de sector net de vruchten plukken van die opening naar nieuwe formats en praktijken.

Waarom gebeurt dat dan nog “te weinig” zoals je zegt? Is het een gebrek aan inzicht, aan durf of goede wil?

In de eerste plaats heeft het te maken met een machtspositie. Sectororganisaties willen de controle behouden over wat er door wie geprogrammeerd wordt en willen zo vooral hun deel van de koek veilig stellen. Andere spelers op de markt houdt het risico in dat zij minder subsidies krijgen, zo simpel is het. En zoals je weet wordt macht zelden vrijwillig afgestaan. Daarnaast is er ook het probleem van de tijdsdruk. Als je aan de slag wil met de diverse netwerken in je stad of wijk is dat een werk van lange adem en het heeft nood aan duurzame processen. In een sector waar bespaard wordt en die onder druk staat zoekt men vooral naar *quick gains*, resultaten waar men snel mee kan uitpakken. Dat is eigen aan de vermarkting van het culturele aanbod. Anderzijds ben ik er ook van overtuigd dat steeds meer kunst- en cultuurcentra zullen beseffen dat die trage processen op lange termijn net een stabiliteit en zekerheid voor hun werking zullen betekenen. Als je zelf fruitbomen plant duur het lang voor ze vruchten geven maar ben je wel minder afhankelijk van het aanbod in de winkel.

Wat brengen jullie tenslotte op 2 december in de Handelsbeurs?

Eén van de doelstellingen van Circuit-D is evenementen ondersteunen waar diverse artiesten en netwerken zichtbaar worden voor de ruimere cultuursector. We willen dat programmatoren dit artistiek potentieel erkennen en die producties gaan programmeren. Circuit-D wil een Vlaams platform worden waar verschillende artiesten, sectororganisaties en sponsors kunnen netwerken en gestimuleerd worden om samen te werken. Culturele centra zijn belangrijke partners in dit platform, want ze kunnen de nodige logistieke ondersteuning, professionele expertise en zichtbaarheid bieden aan die artiesten en ze hebben ook een verantzwoordelijkheid mbt de nieuwe uitdagingen inzake diversiteit. We hopen met hen duurzame relaties uit te bouwen. “Soirée Harira” is net als de gelijknamige Marokkaanse soep een mix van verschillende ingrediënten: stijlen, invloeden en referentiekaders. Het is een podium voor netwerken die we de afgelopen jaren ondersteund hebben, zoals o.a. *De Gentse Lente* en *Rhythm Naturals*. Beiden informele netwerken van jonge artiesten in respectievelijk muziek en dans. Ze hebben autonoom producties ontwikkeld en het is de bedoeling dat deze via dit platform een ruimer en bovenlokaal publiek bereiken en dat programmatoren uit verschillende culturele centra deze kunnen ontdekken. Ze brengen er o.a. de productie “Hafla”, een muzikaal ensemble bestaande uit diverse Gentse artiesten en nieuwkomers/vluchtelingen met muzikaal talent uit hun thuisland die via IN-Gent (Integratie en inburgering Gent) gerepeteerd hebben en eigen nummers gecreëerd hebben; en de productie “Equalis”, een productie van Rhythm Naturals waarbij jonge getalenteerde dansers op een choreografie van Samir Bakhat een hedendaagse dans hebben gecreëerd met instrumentale begeleiding. Jolyne, een jonge Brusselse zangeres met een gouden stem en één van de revelaties van ‘Brussels’ got talent’ opent de avond, die doorgaat in een ontspannen foyer-setting met eten en drinken. Dat biedt ook de mogelijkheid tot netwerken en uitwisseling. De catering wordt verzorgd door verschillende Gentse culturele gemeenschappen. Gewoon afkomen zou ik zeggen!

Soirée Harira is een samenwerking van Dēmos, De Gentse Lente, Rhythm Naturals en IN-Gent.